

И. Арабаев атындагы Кыргыз мамлекеттик университети жана Кыргыз билимдер академиясына караштуу Д 13.2.618 диссертациялык кеңештин эксперти п.и.д. профессор Н.А. Асипованын 13.00.01- педагогика, педагогиканын жана билим берүүнү тарыхы адистиги боюнча жазылган **Максатбек Женишевич Толоевдин кандидатык окумуштуулук даражасын изденип алуу үчүн берилген “Жогорку класстын окуучуларынын агрессивдүү жоруктарын жоюунун педагогикалык шарттары”** деген темадагы диссертациясына

### КОРУТУНДУСУ

Эксперт Асипова Н.А. изденүүчү Толоев М.Ж. тарабынан берилген “Жогорку класстын окуучуларынын агрессивдүү жоруктарын жоюунун педагогикалык шарттары” деген темадагы диссертациясын карап чыгып, төмөндөгүдөй чечимге келди:

**1. Диссертациялык кеңешке диссертацияларды коргоого кабыл алуу укугу берилген адистикке иштин дал келиши.**

Сунуш кылынган кандидаттык диссертация Д 13.2.618 диссертациялык кеңештин профилине туура келет.

Иште 13.00.01- педагогика, педагогиканын жана билим берүүнү тарыхы адистигине толугу менен жооп берүүчү мектепте жогорку класстын окуучуларнын агрессивдүү жүрүм-турумун жоюунун жолдору, технологиясы жана шарттары жана аларды кантип ишке ашырууга болот? деген проблеманы чечүү максатында илимий изилдөө жүргүзүлгөн.

**2. Иштин максаты катары** мектепте жогорку класстын окуучуларнын агрессивдүү жүрүм-турумунун келип чыгышынын себептерин, мазмунун, багыттарын, ая жоюунун педагогикалык шарттарын аныктоо жана теориялык моделин иштеп чыгуу, алардын натыйжалуулугун эксперимент аркылуу текшерүү эсептелет.

Коюлган максат диссертацияда төмөндөгү милдеттерди аткаруу менен чечилген:

1. Жогорку класстын окуучуларнын жүрүм-турумдагы агрессивдүүлүк жоруктары жана аны жоюун проблемасынын теориядагы жана практикадагы абалын аныктоо;
2. Жогорку класстын окуучуларнын агрессивдүүлүгүнүн келип чыгышынын себептери, факторлорун жана мазмунун аныктоо;
3. Жогорку класстын окуучуларнын агрессивдүүлүгүн жоюунун педагогикалык шарттарын жана теориялык моделин иштеп чыгуу, критерийлерин жана деңгээлдерин аныктоо;
4. Аныкталган педагогикалык шарттарды жана моделди педагогикалык эксперимент аркылуу текшерүү жана илимий негизделген практикалык сунуштарды иштеп чыгуу.



**Каралалып жаткан иштеги коюлган милдеттерге жетүүнүн этаптары,** каражаттары, методдору ж.б.у.с. изилдөөнүн логикасына ылайык келет.

Диссертациянын изилдөө объектисинин жана предметинин диссертациясынын максат жана милдеттерине ылайык келиши.

Үлгүдө диссертациянын изилдөө объектиси жана предмети менен анын максат, милдеттери ортосунда дал келбестик байкалат. Адатта изилдөөнүн максаты жана милдеттери изилдөөнүн объектиси жана предметине жараша коюулат, ал бул үлгүдө тетири болуп турат. Андыктан муну адеваттуу абалга келитирүү керек.

Изилдөөнүн максаты чаржайыт болуп, милдеттерди камтып калган. Максат концептуалдуу болуп, эмнени (кандай проблеманы) чечүүгө багытталганды так болуусу зарыл.

Изилдөө методдору диссертациянын милдеттерине туура келет, заманбап теориялык жана эмпирикалык изилдөө технологиялары, статистикалык методдор колдонулган.

#### **Диссертациянын темасынын актуалдуулугу.**

Диссертациялык иштин темасы актуалдуу себеби, коомдогу социалдык-экономикалык проблемалар мектеп окуучулары арасында агрессивдүүлүктүн ар кандай түрлөрүнүн жаралышын шарттоо менен, бул багыттагы атайын изилдөө иштери керектигине алып келди. Изилдөө фундаменталдык жана колдонмо мүнөздө болуу менен учурдагы ата-меендик илим жана билим чөйрөсүндө мурда иштелбеп проблеманы чечүүгө арналган.

Диссертацияда коюлган ар бир милдет максатка ылайык аныкталып, изилдөөчү тарабынан илимий адабияттарга, маалыматтарга сын көз карашта жүргүзүлүп, эмпирикалык материалдарга бай жана кеңири педагогикалык, психологиялык илимдерге таянып жазылгандыгы байкалып турат.

Жогорудагы айтылгандардын негизинде изденүүчү М. Ж. Толоев тарабынан жүргүзүлгөн илимий изилдөө абдан актуалдуу жана өз убактысында жазылып, жогорку класстын агрессивдүү жоруктарын жоюунун педагогикалык шарттарын аныктоого арналган илимий-практикалык эмгек деп корутундулоого болот.

### **3. Илимий натыйжалар.**

Диссертациялык иште жогорку класстын окуучуларнын жүрүм-турумдагы агрессивдүүлүк жоруктарын жоюун теориядагы жана практикадагы абалын аныктоонун педагогикалык шарттарын иштеп чыгуу боюнча төмөндөгүдөй илимий негизделген жаны теориялык натыйжалар келтирилген:

3.1. Алынган натыйжада КР кабыл алынган расмий документтерди, изилдөөгө байланыштуу илимий булактарды жана практиканы таолдоонун негизинде жогорку класстын окуучуларнын жүрүм-турумдагы агрессивдүүлүк жоруктарын жоюу проблемасынын теориядагы жана практикадагы абалы аныкталган.

3.2. Жогорку класстын окуучуларнын агрессивдүүлүгүнүн мазмуну, келип чыгыш себептери жана өзгөчөлүктөрү, факторлору, “агрессивдүүлүк”,



“агрессиялы жүрүм-турум” түшүнүктөрүнүн мааниси, маңызы, функционалдык, структуралык мүнөздөмөлөрү такталган.

3.3. Жогорку класстын окуучуларнын агрессивдүү жоруктарын жоюунун натыйжалуулугун камсыз кылган педагогикалык шарттардын комплекси, теориялык модели, критерийлери жана деңгээлдерди аныкталган.

3.4. Педагогикалык шарттардын жана теориялык моделдин натыйжалуулугу педагогикалык эксперимент аркылуу текшерилип, практикалык сунуштар иштелип чыкан.

Алынаган натыйжалар квалификациялык белгилерге туура келет.

#### **4. Алынган натыйжалардын практикалык маанилүүлүгү.**

Каралып жаткан диссертациялык иштин натыйжалары КР жана анын тышындагы мамлекеттерде педагогика тармагындагы орчундуу социалдык проблеманы чечүүдө илимий-практикалык изилдөө болуп эсептелет.

Каралып жаткан диссертациялык иште алынган илимий натыйжалар төмөнкүлөрдө ишке ашырылды:

Диссертациянын материалдары методикалык комплектсерди иштеп чыгууда, педагогика багытындагы билимдин мазмунун байытууда дидактикалык материал катары колдонулуп, мектеп практикасына киргизилген окуу-практикалык колдонмо катары басылып чыкан.

#### **5. Авторефераттын диссертациянын мазмунуна дал келиши.**

Изденүүчү М. Ж. Толоевдин 13.00.01 – жалпы педагогика, педагогиканын жана билим берүүнүн тарыхы адистиги боюнча жазылган “Жогорку класстын окуучуларынын агрессивдүү жоруктарын жоюунун педагогикалык шарттары” аттуу автореферат толугу менен диссертациянын мазмунуна, анда коюлган изилдөөнүн максат жана милдеттерине дал келет. Авторефераттын орус жана англис тилиндеги резюмеси талапка ылайык жазылган.

**Айрым мүчүлүштүктөр:** Изденүүчү М. Ж. Толоевдин 13.00.01 – жалпы педагогика, педагогиканын жана билим берүүнүн тарыхы адистиги боюнча жазылган “Жогорку класстын окуучуларынын агрессивдүү жоруктарын жоюунун педагогикалык шарттары” аттуу темадагы диссертациялык ишинде төмөнкүдөй ондоону талап кылган мүчүлүштүктөр кездешет:

1. Изилдөөнүн максатын концептуалдуу болуп, конкреттүү проблеманы чечүүгө багытталыш керек, азыркы абалында чаржайыт, милдеттерди кайталап, майдаланган өнүгтө болуп турат.

2. Биринчи жана экинчи натыйжа мазмундук жактан бири-бирин кайталап турат, себеби экөөндө тең теориялык натыйжалар жөнүндө сөз болуп жатат.

3. Педагогикалык эксперименттин жыйынтыктары болгону 5 бет болуп, тек гана статистикалык маалыматтар менен чектелген.

4. Айрым түшүнүктөрдү колдонууда тактык керек, мисалы: 7 б. .. агрессия жөн эле жүрүм-турум эмес, ал зыяндуу жүрүм-турум экендигин унутпоо керек.

**Сунуштар:**



- изилдөөнүн максатын тактоо керек;
- биринчи жана экинчи натыйжаны милдет деңгээлинде жана натыйжа деңгээлинде, алардын кайсынысында кандай милдеттер чечилгендигин тактоо керек;
- педагогикалык эксперименттин жыйынтыктарында берилген натыйжалар кантип, кайдан алынгандыгын ачыктоо зарыл;
- диссертацияда келтирилген көптөгөн кызыктуу материалдар, фактылар илимий жактан аргументтештирүүнү талап кылат (кайдан алынды? өз байкоолорунанбы же адабияттарданбы?).

## 6. Сунуштамалар:

Изденүүчү М. Ж. Толоевдин 13.00.01 – жалпы педагогика, педагогиканын жана билим берүүнүн тарыхы адистиги боюнча жазылган “Жогорку класстын окуучуларынын агрессивдүү жоруктарын жоюунун педагогикалык шарттары” аттуу диссертациялык ишиндеги материалдар социалдык жана педагогикалык жактан өтө баалуу жана өз убагында жазылган эмгек болгондуктан, кеңири коомчулук (билим берүү уюмдары, ата-энелер ж.б.) тарыбынан колдонууга арзыйт. Андыктан методикалык колдонмо же илимий популярдуу маалыматтар түрүндө басылмаларда жарык көрүүсү зарыл.

## Корутунду:

Изденүүчү М. Ж. Толоев тарабынан 13.00.01 – жалпы педагогика, педагогиканын жана билим берүүнүн тарыхы адистиги боюнча жазылган “Жогорку класстын окуучуларынын агрессивдүү жоруктарын жоюунун педагогикалык шарттары” аттуу диссертациялык иш учурдагы өтө актуалдуу проблеманы коюу жана чечүү аракетинде өз убагында жазылган илимий эмгек болуп эсептелет. Айрым мүчүлүштүктөргө карабастан, педагогика илимий багыты боюнча кандидаттык диссертациялык иштин талаптарына жооп берет деп баалоого болот.

7. Диссертациялык кеңештин эксперти п.и.д. профессор Н.А. Асипова сунуш кылынган документтерди карап чыгып, И. Арабаев атындагы Кыргыз мамлекеттик университети жана Кыргыз билимдер академиясына караштуу Д 13.2.618 диссертациялык кеңешине 13.00.01 – жалпы педагогика, педагогиканын жана билим берүүнүн тарыхы адистиги боюнча педагогика илиминин кандидаты окумуштуулук даражасын изденип алуу үчүн М. Ж. Толоевдин “Жогорку класстын окуучуларынын агрессивдүү жоруктарын жоюунун педагогикалык шарттары” деген темадагы диссертацияны кабыл алууну сунуш кылат.

Эксперт, д.п.н., профессор

Н.А. Асипова

Дата

Н.А. Асипованын колун  
Өзүм баашкем

И. Арабаев атындагы Кыргыз мамлекеттик университети  
Мамлекеттик билимдер академиясына караштуу  
Д 13.2.618 диссертациялык кеңешине  
13.00.01 – жалпы педагогика, педагогиканын жана билим берүүнүн тарыхы адистиги боюнча педагогика илиминин кандидаты окумуштуулук даражасын изденип алуу үчүн М. Ж. Толоевдин “Жогорку класстын окуучуларынын агрессивдүү жоруктарын жоюунун педагогикалык шарттары” деген темадагы диссертацияны кабыл алууну сунуш кылат.